

Ulla Kujala
Telefon 08-508 28 154, 076-122 81 54
ulla.kujala@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

MILJÖGIFTER I VAROR – INFORMATION OM TVÅ SMÅ KAMPANJER UNDER 2007

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden godkänner rapporten.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har genomfört två små tillsynskampanjer under hösten 2007. Kampanjerna har riktat sig mot detaljhandeln, dels detaljister inom leksakshandeln, dels inom el och elektronik. Kampanjerna har ingått som ett led i förvaltningens arbete för att begränsa spridningen av farliga ämnen via varor. Det främsta syftet har varit att få en uppfattning om vilka tillsynsinsatser som kan vara behövliga i detaljistledet med anledning av två olika förbud av miljögifter i varor som trätt i kraft, nämligen ftalatförbudet, som gäller för leksaker och barnavårdsartiklar och det sk. RoHS-direktivet, som gäller för el- och elektronikvaror.

Kampanjerna har enligt förvaltningens uppfattning visat på ett tydligt behov av ökad medvetenhet hos detaljister om deras ansvar när det gäller att kontrollera att de varor de saluför inte innehåller förbjudna miljögifter. Förvaltningen anser det viktigt att arbetet med att förbättra detaljisternas egenkontroll avseende förbjudna kemikalier i varor fortsätter.

Förvaltningen kommer att under 2008 kontakta ytterligare ett antal leksakshandlare samt butiker som saluför el- och elektronikvaror. Syftet är att genom information och kontroll förmå även dessa butiker att bygga upp bra egenkontrollsystem för att undvika att förbjudna miljögifter förekommer i de varor de saluför.

Bakgrund

MILJÖBALKEN MM.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler, framförallt kunskapskravet, utbytesprincipen och försiktighetsprincipen gäller bl.a. vid hantering av kemikalier och varor med kemikalieinnehåll. Tillsammans med reglerna om varje verksamhetsutövers egenkontrollansvar ger de varje verksamhetsutövare ansvaret att skaffa sig tillräckliga kunskaper om sin verksamhets miljö- och hälsopåverkan och agera för att minska den, t.ex. genom att byta ut varor som innehåller farliga kemikalier mot varor med mindre risker. En verksamhetsutövare är enligt miljölagstiftningen skyldig att till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som behövs för tillsynen.

FÖRBUD ENLIGT EU-DIREKTIV

Förutom de allmänna principerna i miljölagstiftningen finns också specialregleringar för vissa tillämpningar, t.ex. när det gäller ftalater i leksaker och barnavårdsartiklar samt när det gäller miljögifter i elartiklar och elektronik.

Ftalatförbudet

Ftalater används som mjukgörare i bl.a. leksaker och barnavårdsartiklar av PVC (polyvinylklorid). Ftalaterna DEHP, DBP och BBP har klassats som reproduktionsstörande ämnen och ska därför inte få finnas i nyproducerade varor, t.ex. leksaker och barnavårdsartiklar. Förekomsten av ftalaterna DINP, DIDP och DNOP i sådana leksaker och barnavårdsartiklar som barn kan stoppa i mun har bedömts innebära risk för skador. Ett EU-gemensamt förbud gäller sedan 16 januari 2007 och innebär ett totalförbud för användning och utsättning på den europeiska marknaden av ftalaterna DEHP, DBP och BBP i leksaker och barnavårdsartiklar avsedda för barn upp till 14 år. Ftalaterna DINP, DIDP och DNOP är förbjudna i sådana leksaker och barnavårdsartiklar, eller delar av dem, som barn kan stoppa i munnen. EU:s ftalatregleringar har införts i svensk lagstiftning genom förordning 2006:525 och finns i Kemikalieinspektionens föreskrifter KIFS 1998:8.

Förbud enligt RoHS-direktivet

Ett EU-gemensamt förbud enligt det så kallade RoHS-direktivet (Restriction of Hazardous Substances) gäller för användning av miljögifterna kvicksilver, kadmium, bly, sexvärt krom samt flamskyddsmedlen PBB och PBDE i ett stort antal varor inom el och elektronik. Direktivet är införlivat i svensk lagstiftning genom förordning 1998:944 och gäller för varor som satts ut på EU-marknaden efter den 1 juli 2006, t.ex. stora och små hushållsapparater, IT- och telekomutrustning, belysningsutrustning, elverktyg, leksaker och fritidsprodukter.

TILLSYN

Tillsyn av kemikalier i varor sker enligt den fördelning av tillsynen och de regler som finns i miljöbalken.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden och Kemikalieinspektionen är tillsynsmyndigheter för tillverkare och importörer. Nämnden ensamt har tillsynen över detaljhandeln. När det gäller tillverkare och andra primärleverantörer som sätter ut varor på den svenska marknaden har nämnden ett delat tillsynsansvar med Kemikalieinspektionen.

Om en produkt inte uppfyller kraven får den inte fortsätta att säljas i Sverige. Tillsynsmyndigheten har befogenhet att förbjuda försäljningen av en sådan vara. För tillverkare och andra primärleverantörer kan också polisanmälan vara aktuell.

Lagstiftaren har inte närmare preciserat vilka krav som gäller för detaljisten och hur nämndens kontroll hos detaljister ska ske.

Förvaltningens synpunkter

DETALJISTERNAS KONTROLLSYSTEM

Miljöförvaltningen anser att det är viktigt att de varor som säljs i butikerna uppfyller gällande kemikaliereregler. Bevisbördan ligger enligt miljöbalken på verksamhetsutövaren. Förvaltningen konstaterar att det kan finnas flera verksamhetsutövare när det gäller varor ute i butikerna, från tillverkare, importörer och grossister till detaljister. Enligt förvaltningens uppfattning har tillverkare och importörer ett tungt ansvar när det gäller att innehållsdeklarera, undersöka och dokumentera varors kemikalieinnehåll. Självklart har också detaljisten ett ansvar att kontrollera att de varor de saluför uppfyller lagstiftningens krav. Förvaltningen konstaterar dock att det i dagsläget saknas ett inarbetat system för hur information om varors kemikalieinnehåll ska tas fram och redovisas och vilket ansvar detaljisten har i det.

Enligt förvaltningens uppfattning har detaljisten ett tydligt egenkontrollansvar och upplysningsplikt enligt miljölagstiftningen. Rimliga krav enligt förvaltningen är att detaljisten

- Ställer tydliga krav på leverantörerna att varorna inte ska få innehålla förbjudna ämnen som t.ex. ftalater och miljögifter enligt RoHS-direktivet
- Kräver att leverantören intygar att kemikaliekraven uppfylls. Ett sådant dokument ska kunna visas upp för tillsynsmyndigheten.
- Håller sig underrättad om gällande lagstiftning.

En kort presentation av de under 2007 genomförda kampanjerna finns i nedanstående texter.

FTALATER I LEKSAKER OCH BARNVÅRDSARTIKLAR

Inom 2007 års kampanj har förvaltningen kontaktat nio leksaksbutiker och en grossist för att ta reda på hur de jobbar för att kontrollera kemikalieinnehållet i de varor de saluför. Vid besök i butikerna har deras varor gått igenom för att hitta leksaker eller barnavårdsartiklar med potentiellt innehåll av förbjudna ftalater.

Kampanjen har visat att butikerna ofta saknar egenkontroll där kemikalieinnehållet i varorna ingår. Fem av de i kampanjen besökta nio leksakshandlarna saknade uppgifter om ftalatinnehåll i de leksaker och barnavårdsartiklar de säljer.

Kampanjen har enligt förvaltningens uppfattning visat på ett tydligt behov av ökad medvetenhet hos leksakshandlare om deras ansvar när det gäller att kontrollera att de varor de saluför inte innehåller ftalater eller andra förbjudna miljögifter. Förvaltningen anser det viktigt att arbetet med att förbättra leksakshandlarnas egenkontroll avseende kontrollen av förbjudna kemikalier i leksaker och barnavårdsartiklar fortsätter.

MILJÖGIFTER I ELEKTRISKA OCH ELEKTRONISKA PRODUKTER

Inom 2007 års kampanj har förvaltningen besökt en känd elektronikbutik. Besöket visade att personalen i butiken inte kände till miljölagstiftningen och bestämmelserna i RoHS-direktivet och att butiken saknade ett system för att kontrollera att varor som saluförs inte innehåller miljögifter. Butikschefen hänvisade förvaltningen till huvudkontoret, som gav beskedet att företaget arbetar aktivt med RoHS-direktivet. Förvaltningen konstaterar dock att detta arbete inte lett till att kunskapen nått butiken.

Förvaltningen anser det viktigt att tillsynen av detaljister inom elektronikbranschen fortsätter genom information, kontroll och genom att ställa krav på att detaljisterna förbättrar sin egenkontroll.

FORTSATT ARBETE

De under år 2007 genomförda kampanjerna har enligt förvaltningens uppfattning visat på ett tydligt behov av ökad medvetenhet hos detaljister om deras ansvar när det gäller att kontrollera att de varor de saluför inte innehåller förbjudna miljögifter. Förvaltningen anser det viktigt att arbetet med att bygga upp och förbättra detaljisternas egenkontroll avseende kontrollen av förbjudna kemikalier i varor fortsätter.

Förvaltningen kommer att under 2008 kontakta ett större antal leksakshandlare och butiker som saluför el- och elektronikvaror. Syftet är att genom information och kontroll förmå även dessa butiker att leva upp till de krav som gäller enligt miljölagstiftningen.

Målet för de planerade kampanjerna är att alla besökta verksamheter ska

- känna till det egenkontrollansvar de har enligt miljölagstiftningen
- känna till ftalatförbudet respektive regleringarna i RoHS-direktivet samt

- upprätta ett bra egenkontrollsystem för att minska risken för att varorna ska innehålla farliga och förbjudna kemikalier

Förutom informationen i detta tjänsteutlåtande kommer resultaten från de under 2007 genomförda kampanjerna även att ingå i avrapporteringen av 2008 års tillsynsinsatser inom leksakshandeln respektive el- och elektronikhandeln.

Slut |